

Europaudvalget

19. JUNI 2017

Kontrol med regeringens EU-politik

Danmarks medlemskab af EU har stor betydning for de love, der gælder i Danmark. Som udgangspunkt er det Folketinget, der vedtager de danske love, men også EU kan i vidt omfang vedtage love og regler, der gælder i Danmark.

Det er den danske regering, som repræsenterer Danmark i EU og er med til at vedtage EU-lovgivningen på Danmarks vegne. Folketinget har derfor et særligt udvalg, der skal kontrollere regeringens EU-politik og sikre, at der ikke er et flertal imod den i Folketinget. Udvalget hedder Folketingets Europaudvalg – eller bare Europaudvalget.

Europaudvalget – særligt til EU-sager

Europaudvalget er et af Folketingets 25 såkaldte faste udvalg, hvor Folketingets politikere mødes for at behandle sager om bestemte emner. Europaudvalget har 29 medlemmer. I praksis er det EU-ordførerne for Folketingets 9 partier, der deltager på møderne.

Udvalgenes hovedopgave er at behandle lov- og beslutningsforslag mellem behandlingerne i Folketingssalen. Flere af udvalgene behandler også EU-sager inden for deres fagområde.

Europaudvalgets arbejde er dog helt anderledes end arbejdet i Folketingets øvrige faste udvalg. Europaudvalget behandler meget sjældent lovforslag, fordi udvalgets hovedopgave er at kontrollere, hvad regeringen laver, når den mødes med de andre EU-landes regeringer i Rådet.

Europaudvalgets møder

Udvalget mødes som regel hver fredag for at behandle de sager, som EU-landenes ministre skal diskutere på møder i Rådet i den kommende uge. Det kan f.eks. være forslag til lovgivning om patientrettigheder i EU, den økonomiske krise eller EU's fiskeripolitik. Politikerne i Europaudvalget arbejder med alle de forskellige politikområder, som EU dækker.

Regeringens ministre skal i første omgang informere Europaudvalgets politikere om EU-sagerne. Europaudvalget modtager mange forskellige ministre – lige fra statsministeren, økonomi- og erhvervsministeren til kulturministeren. Ministrene præsenterer EU-sagerne på deres eget område. Det betyder, at miljøministeren præsenterer miljøsagerne forud for møde blandt EU's miljøministre.

På mødet starter ministeren med at præsentere sagerne, som EU-landenes ministre skal diskutere på det kommende møde i Rådet. Ministeren fortæller også om forhandlingerne og de aftaler, som den danske regering ønsker at indgå med de andre lande. Herefter kan udvalgets politikere stille spørgsmål til ministeren, og ofte bølger diskussionen frem og tilbage.

EU-lovgivning

Som hovedregel er det Europa-Parlamentet og EU's Ministerråd, der i fællesskab vedtager ny EU-lovgivning.

Europa-Parlamentet består af politikere, som er valgt i de 28 EU-lande.

Rådet er sammensat af ministre fra EU-landenes regeringer. Det kaldes derfor også ministerrådet.

Hvorfor kan EU vedtage regler, som gælder i Danmark?

Det er EU's traktater, som fastlægger rammerne for EU-samarbejdet. I traktaterne er det bestemt, hvilke politiske områder, EU kan beskæftige sig med. Ved at tilslutte sig EU's traktater, har Danmark afgivet en del af retten til selv at bestemme til EU.

Åbenhed i Europaudvalget

Siden 2006 har Europaudvalgets møder været åbne for offentligheden.

I praksis er der grænser for, hvor mange gæster, der er plads til i Europaudvalgets mødelokale, men møderne kan følges via Folketingets hjemmeside og vises også på Folketingets TV-kanal.

Forhandlingsmandat i sager af "større rækkevidde"

I nogle sager skal regeringen have et såkaldt forhandlingsmandat i Europaudvalget, før den kan tilslutte sig et forslag i EU. Det betyder, at der ikke må være et flertal imod den linje, som regeringen har tænkt sig at forhandle efter i den pågældende sag. Det skal sikre, at der ikke er et flertal i Folketinget, som er imod den EU-politik, som regeringen fører på Danmarks vegne.

Ministeren skal derfor i disse sager præsentere Europaudvalget for et oplæg til, hvordan Danmark vil forhandle med de andre lande. Det kaldes et forhandlingsoplæg. Hvis der ikke er et flertal imod forhandlingsoplægget, kan ministeren og resten af regeringen forhandle videre. Man siger, at ministeren har fået et forhandlingsmandat af Europa-udvalget.

Reglen er, at regeringen skal have et forhandlingsmandat fra Europaudvalget, hvis der er tale om sager "af større rækkevidde". Det er ikke nærmere fastlagt, hvornår en sag er af større rækkevidde. Det er regeringen, som vurderer, om sagerne skal forelægges til forhandlingsoplæg. Den danske regering forelægger omkring 60 sager til forhandlingsoplæg om året.

Et "mini-Folketing"

I løbet af mødet i Europaudvalget præsenterer ministeren sit forhandlingsmandat mundtligt, og når debatten mellem ministeren og udvalgets medlemmer er færdig, konkluderer udvalgets formand, om der kan konstateres et flertal imod regeringens forhandlingsoplæg.

Der foretages ikke en egentlig afstemning i udvalget, men formanden tager udgangspunkt i, at hvert partis EU-ordfører repræsenterer det antal medlemmer, som partiet har i Folketinget - f.eks. har Venstre og Socialdemokraterne henholdsvis 34 og 47 ud af Folketingets 179 medlemmer. Forhandlingsoplægget bliver derfor kun afvist, hvis EU-ordførerne fra partier, som tilsammen har 90 medlemmer eller flere, har udtalt sig imod det.

Kontrol af EU og input til EU

Sammen med de andre EU-landes parlamenter skal Folketinget kontrollere, at EU's forslag til lovgivning overholder nærhedsprincippet. Det går kort fortalt ud på, at beslutninger skal tages så tæt på EU's borgere som muligt. EU skal derfor kun handle, når det vil være bedre at gennemføre lovgivning på EU-plan i stedet for på nationalt, regionalt eller lokalt plan.

Europaudvalget har ansvaret for at koordinere Folketingets kontrol af nærhedsprincippet, og udvalget koordinerer også Folketingets input til EU, i sager af stor interesse for Folketinget.

En fleksibel ramme for Europaudvalget

Alle de detaljerede regler om regeringens pligt til at hente mandater og orientere Europaudvalget er beskrevet i aftaler mellem regeringen og Europaudvalget - de såkaldte beretninger.

Det betyder, at samarbejdsformen er fleksibel og kan tilpasses ændringer i EU-samarbejdet eller ændret behov for orientering og kontrol. F.eks. indeholdt Europaudvalgets beretning fra 2013 nye procedurer for Folketingets adgang til Rådets dokumenter.

Når udvalget siger nej

Det er sjældent, at udvalget siger nej til regeringens forhandlingsoplæg. Det betyder dog ikke, at udvalget ikke har indflydelse på regeringens EU-politik.

Dels kan regeringen ændre eller tilpasse sit oprindelige forhandlingsoplæg under drøftelserne, dels deltager de danske embedsmænd i forhandlingerne i EU på et meget tidligt tidspunkt, og her tager de hensyn til, at regeringen på et tidspunkt skal have resultatet godkendt i Europaudvalget.

Tusindvis af dokumenter

Europaudvalget modtager mere end 1000 notater og andre dokumenter hvert år. Mange af dokumenterne er notater fra den danske regering, som beskriver lovgivningsforslag fra EU.